

6. maj. 2025

Åbent brev

Nedsæt en privatlivskommission og stop hastebehandling af PET-loven

Overvågning af borgerne i det offentlige rum har gennem de seneste årtier bevæget sig fra at være undtagelsen til gradvist at blive normen, hvilket bl.a. er dokumenteret i en nylig rapport fra [Justitia](#). Teknologiske fremskridt og politiske ambitioner om øget tryghed og effektivitet har banet vejen for en udvikling, hvor hensynet til privatlivets fred og retssikkerhed alt for ofte træder i baggrunden.

I 2025 ser vi et markant ryk i denne retning. Tre aktuelle lovinitiativer lægger yderligere pres på grundlæggende rettigheder og understreger behovet for en grundig, principiel og uafhængig vurdering af udviklingen:

1. **Ændring af PET-loven** vil give Politiets Efterretningstjeneste (PET) hidtil usete beføjelser til at indsamle, overvåge og analysere data om alle danskernes personlige oplysninger og digitale færden samt udvikle IT-systemer (kunstig intelligens) til formålet. Muliggør systematisk overvågning af borgere uden mistanke om kriminel handling.
2. **Anvendelsen af kommercielle slægtsforskningsdatabaser i efterforskning** rejser dybt principielle spørgsmål om, hvordan myndigheder kan bruge borgeres DNA og persondata, der er indsamlet til helt andre formål, hvilket samtidig ofte sker uden de berørtes viden eller samtykke. Man får nærmest sneget et nationalt DNA-register ind ad bagdøren.
3. **Tryghedspakken** baner vejen for en betydelig lempelse af reglerne for opsætning af kameraovervågning i det offentlige rum. Den proportionalitetsvurdering, som hidtil har været en grundlæggende forudsætning, tilsidesættes til fordel for et mere diffust tryghedshensyn.

Derudover har Københavns Politi for nylig taget ansigtsgenkendelsesteknologi i brug – en teknologi, der indebærer et markant indgreb i retten til privatliv.

Hver for sig rejser disse tiltag bekymringer. Tilsammen tegner de et billede af en statslig tilgang til overvågning, hvor privatlivets fred og retssikkerhed risikerer at blive reduceret til sekundære hensyn.

Der er brug for at træde et skridt tilbage og stille de grundlæggende spørgsmål: Hvor går grænsen for overvågning i et demokratisk retssamfund? Hvilke principper bør beskytte borgerne mod uforholdsmæssig eller vilkårlig indsamling og behandling af persondata? Og hvordan sikrer vi, at der er effektiv kontrol med myndighedernes adgang til at gribe ind i privatlivet?

Overvågning i det omfang, vi nu ser konturerne af, risikerer ikke blot at undergrave den enkeltes ret til privatliv, men også at kompromittere den grundlæggende tillid mellem borgere og centrale samfunksfunktioner – som eksempelvis mellem journalister og deres kilder, forsvarsadvokater og klienter samt læger og patienter. Når fortrolige samtaler ikke længere opleves som private, svækkes fundamentet for åbenhed, ytringsfrihed og retssikkerhed.

Derfor bør der nedsættes en privatlivskommission. En uafhængig instans, som kan kortlægge overvågningssamfundets udvikling, analysere de retlige og teknologiske implikationer og stille forslag til, hvordan vi som samfund genetablerer og sikrer en bæredygtig balance mellem sikkerhed, tryghed og retten til et privatliv. Hastebehandlingen af PET-loven bør stoppes for at sikre en grundig lovgivningsproces, hvor kommissionens arbejde også kan indgå.

Hvis vi ønsker, at retsstaten og borgernes frihed skal overleve i den digitale tidsalder, er tiden for en sådan kommission ikke bare moden – den er presserende.

Forslag til kommissorium for en Kommission for Privatlivets Fred

Udviklingen inden for teknologi, dataanvendelse og overvågning har de seneste årtier fundamentalt forandret vilkårene for privatlivets fred. Nye lovgivningsinitiativer har i stigende grad udvidet myndigheders adgang til at indsamle, analysere og dele oplysninger om borgere – ofte uden tilsvarende styrkelse af retssikkerhed og demokratisk kontrol.

Samtidig har Danmark – som følge af retsforbeholdet på retsområdet – en særlig forpligtelse til selv at sikre, at nationale rammer for eksempelvis anvendelse af ny teknologi, overvågning og kontrol med myndighedernes indgreb i borgernes privatliv bliver udviklet og vedligeholdt på et oplyst, demokratisk og retsstatsligt grundlag.

Det er ikke nok at stille spørgsmålet *"kan vi?"* – vi må også insistere på at spørge: *"bør vi?"*

Derfor bør der nedsættes en uafhængig kommission med det formål at:

1. Kortlægge udviklingen i overvågning, databehandling og indgreb i privatlivet i Danmark over de seneste årtier på områder som offentlig overvågning, efterretningsvirksomhed, brug af biometriske data, genetiske databaser, datasamkøring og digital forvaltning.
2. Analysere de principielle og retssikkerhedsmæssige udfordringer, der knytter sig til denne udvikling – med særligt fokus på borgernes grundlæggende rettigheder, proportionalitet, domstolskontrol og demokratiske kontrolmekanismer.
3. Vurdere, hvordan balancen mellem sikkerhed, tryghed og privatliv kan (gen)etableres, så Danmark fortsat kan være et åbent og frit samfund, hvor borgerne kan færdes uden uforholdsmæssig statslig eller teknologisk overvågning.
4. Sætte rammen for en bredere samfundsdebat om digital overvågning og privatliv i en dansk kontekst – herunder hvordan vi som samfund forholder os til den teknologiske udviklings muligheder og risici. Det handler om at kvalificere beslutninger, så teknologiske potentialer ikke bliver til retspolitiske glidebaner.
5. Afgive anbefalinger til, hvordan Danmark bedst kan sikre privatlivets fred fremadrettet – både gennem lovgivning, institutionelle rammer og offentlig oplysning.

Underskrivere

Dette åbne brev er underskrevet af følgende organisationer, eksperter og civilsamfundsaktører:

- Birgitte Arent Eiriksson, direktør, **Justitia**
- Laura Klitgaard, formand, **IDA**
- Jeanette Hartz, adm. dir, **Dansk IT**
- Sara Vergo, formand, **Djøf**
- Jesper Lund, formand, **IT-Politisk Forening**
- Jes Brinchmann, direktør, **Cepos**
- Vibe Klarup, generalsekretær, **Amnesty**
- Janne Gleerup, forperson, **Dansk Magisterforening**
- Kåre Pihlmann, formand, **Landsforeningen af Forsvarsadvokater**
- Niels Bertelsen, formand, **PROSA**
- Mads Julius Elf, præsident, **Dansk PEN**
- Dicle Duran Nielsen, adm. Direktør, **Danske Medier**
- Karsten Lauritzen, adm. Direktør, **Danske Advokater**
- Henning Mortensen, formand, **Rådet for Digital Sikkerhed**
- Jesper Olsen, formand, **Transparency International Danmark**
- Birgitte Kofod Olsen, formand, **dataethics.eu**
- Allan Boye Thulstrup, forperson, **Dansk Journalistforbund**
- Søren Peter Hansen, direktør, **Tænk tanken Perspektiv**
- Natali Arent Eiriksson, forperson, **Dataetisk Ungeråd**
- Jakob Willer, direktør, **Teleindustrien**
- Kristine Mærkedahl Jensen, forperson, **Globalt Fokus**
- Asbjørn Storgaard, forperson, **Den Danske Helsinki-komité for Menneskerettigheder**
- Regitze H. Rohlfing, Konstitueret Politisk Sekretariatschef, **Nyt Europa**
- Niels Ivar Larsen, formand, **Fri Debat**
- Natasha Friis Saxberg, adm. direktør, **IT-Branchen**
- **Jacob Vrist Nielsen**, Postdoc, PhD, Aarhus Universitet
- **Anders Kjærulff**, bestyrelsesmedlem, Borgerrets-fonden
- **Peter Kurrild-Klitgaard**, Professor, Københavns Universitet
- **Robert Klemmensen**, Professor of Comparative Politics, Lund University
- **Gry Hasselbalch**, PhD, Mediamocracy
- **Jakob Linde Jensen**, ph.d., Lektor i kritiske sociale mediestudier, Aarhus Universitet
- **Amalie Lyhne**, skribent
- **Marlene Wind**, Professor. Københavns Universitet.
- **Adam Diderichsen**, Lektor, ph.d. Forsvarsakademiet